

*Dr sci.med. Snežana Bošnjak
Naučni savetnik*

*SMS Nataša Bakić
Medicinska sestra*

Odsek intenzivne onkološke nege i suportivne terapije:
ambulanta za bol
Institut za onkologiju i radiologiju Srbije

**Najčešća pitanja vezana za
fentanil flaster
(transdermalni fentanil)**

Brošura za pacijente

Bol je najčešći i najteži simptom maligne bolesti, koji najviše plaši bolesnika i porodicu. Bol je najčešće direktno izazvan tumorskim rastom, ali može da se javi i kao posledica sprovedenog onkološkog lečenja ili usled drugog, pridruženog oboljenja.

Velika je zabluda da treba trpeti bol. Bol koji dugo traje uništava telo, um i duh. Dugotrajan bol narušava kvalitet života: pogoršava, ili čak izaziva druge tegobe (npr. mučninu, poremećaj sna, apetita), izaziva depresiju, narušava odnose sa porodicom i prijateljima. Sve ovo dodatno povećava jačinu bola i stvara se začarani krug. Trpeti bol nema smisla. To samo dovodi do daljeg pogoršanja bola i urušavanja kvaliteta života.

Ne oklevajte da bol prijavite lekaru!

Porazgovarajte sa lekarom o jačini Vašeg bola.

**Izmerite jačinu bola
upotrebom skale od 0 do 10**

Flaster za primenu leka fentanila preko kože (fentanyl flaster) sadrži lek fentanil. Lek je utkan u flaster koji se lepi na kožu.

Fentanyl je lek koji se koristi za otklanjanje umereno jakog i jakog bola (jačina bola od 4-10 na skali od 1-10). Po svojoj jačini odgovara morfinu i najpogodniji je za bolesnike koji su prethodno za lečenje bola koristili morfin ili lekove slične morfinu.

- fentanyl flaster se koristi samo za bolove koji su stalni i dugo traju.
- fentanyl flaster se ne preporučuje za povremene, kratkotrajne bolove.
- fentanyl flaster se ne preporučuje kada je potrebno brzo staviti bol pod kontrolu npr. u slučaju iznenadnog pogoršanja bola ili za probanje bola.
- fentanyl flaster se ne preporučuje za upotrebu s vremenom na vreme kao ni za upotrebu po potrebi.

To je samo flaster, nisam ni znao da je to lek.

Iako je u formi flastera, fentanil flaster je lek protiv bola kao i svaki drugi. Sadrži fentanil koji može da otkloni umereno jake i jake bolove. Jedina razlika je u tome što se lek primenjuje preko kože.

Da li se flaster lepi tamo gde boli? Zašto flaster lepim na jedno mesto, ako me boli na više mesta? Zašto lepim na ruku, ako me boli kičma?

Fentanilski flaster se *ne* lepi na bolno mesto. Lek iz flastera ulazi u kožu i preko kože u krv. Putem krvi, lek stiže do mesta na kojima deluje, otklanjanjući bol. Flaster se lepi tamo gde se neće odlepiti, gde koža nije izložena velikom gibanju i gde se ne znoji. Od lekara ćete dobiti uputstva o tome gde je najbolje zlepiti flaster.

Stavio sam flaster i ništa se nije desilo, bol nije prošao.

Kada prvi put zlepite flaster, lek ne deluje odmah. Potrebno je vreme da lek iz flastera uđe preko kože u krv. Kada prvi put zlepite flaster, potrebno je da prođe najmanje 12h da bi lek počeo da deluje. U tom periodu, morate uz flaster da uzimate druge lekove za otklanjanje umereno jakog ili jakog bola (npr. morfin). Dodajte po potrebi druge lekove protiv bola tokom sva 3 dana, dok flaster ne počne da deluje, a naročito u prva 24h. Kada lek iz prvog flastera uđe u krv, svaki sledeći flaster održava njegovu koncentraciju u krvi i ne deluje odloženo. Odloženo dejstvo leka možete ponovo da očekujete samo pri povećanju doze flastera.

Šta da radim ako se bol ne smiruje i pored flastera? Da li da odlepim flaster i zlepim drugi? Da li da zlepim još jedan flaster?

Preporučuje se da se flasteri menjaju na 72h. Ako se bol ne smiruje i pored flastera, savetuje se uzimanje drugih lekova protiv tzv. probaja bola uz postojeći flaster a ne zamena ili dodavanje novog flastera.

Nemojte sami da odlepljujete postojeći flaster.

| Nemojte sami da dodajete novi flaster pokušavajući da rešite pogoršanje bola pre isteka 72h.

Šta da radim ako iznenada dobijem bolove i pored flastera?

Ponekad se mogu javiti bolovi čija jačina nadjačava, odnosno probija kontrolu bola koja je uspostavljena sa flasterom (tzv. proboji bola). U tim situacijama, potrebno je da, uz flaster, uzmete drugi lek za proboj bola (npr. morfin). Lekar

će vam uz flaster uvek preporučiti i lek za proboj bola. Na osnovu toga koliko leka za proboj bola uzimate uz flaster, lekar će vam preračunati i, po potrebi, povećati dozu flastera.

Zašto pijem lekove protiv bola ako imam flaster?

Flaster se koristi za dugotrajnu kontrolu bola. Ako se bol ne smiruje, iznenada se pogorša ili se javе kratkotrajni proboji jakog bola neophodno je da uz flaster uzmete drugi lek protiv bola(npr, morfin). Kako se povećava doza flastera povećava se i doza leka koji uzimate za pogoršanje/proboj bola.

Povremeno imam umereno jake do jake bolove koji traju oko 3 dana. Da li tada mogu da koristim flaster?

Ne preporučuje se lečenje fentanil flasterom za bol koji se javlja s vremenom na vreme, odnosno upotreba flastera po potrebi.

Šta ako se javе neželjena dejstva flastera?

Neželjena dejstva fentanil flastera se mogu sprečiti i lečiti. Sprečavaju se pažljivim odabirom početne doze flastera i pažljivim povećavanjem doze. U poređenju sa drugim lekovima protiv bola flaster fentanila ređe izaziva mučninu, povraćanje, zatvor i ošamućenost. Zatvor je obavezno sprečiti lekovima protiv zatvora.

Da li da odlepim flaster ako se javе neželjena dejstva?

S obzirom na to da se rezervoar leka nalazi u koži, a ne u flasteru, lek se otpušta u krv i pošто se flaster odlepi, tako da se njegovo dejstvo nastavlja još 24h. Ne odlepljujte sami flaster ako vam lekar nije rekao da to učinite.

Šta ako imam povišenu temperaturu i znojim se?

Toplota doprinosi da se krvni sudovi kože prošire i da više leka uđe u krv. Ako imate povišenu telesnu temperaturu (iznad 38°C) može da se desi da osetite prolaznu ošamućenost. Takođe, izbegavajte spoljne izvore toplote preko flastera: električnu čebad ili termofor. Ako se zbog znojenja ivice flastera odlepe, pričvrstite ih dodatnim običnim flasterom.

Da li smem da se kupam sa flasterom?

Dozvoljeno je tuširanje, ali se ne preporučuju duži boravak u vodi ili topla kupka, zbog toga što vlaga može da dovede do toga da se flaster odlepi. Toplota, osim toga, pospešuje i ulazak leka u krv.

Da li smem da kombinujem dva flastera različite jačine? Da li ih lepim na isto mesto? Da li ih lepim jedan preko drugog?

Moguće je kombinovati flastere različite jačine da bi se postigla preporučena doza leka. Ako se kombinuju dva flastera, oba flastera se lepe u isto vreme, na isto mesto na koži, jedan pored drugog. Flasteri se ne lepe jedan preko drugog. Oba flastera se skidaju u isto vreme.

Šta ako dobijem alergiju na flaster?

Obavestite lekara. Alergije su retke, ali su moguće. Nekada je dovoljno promeniti mesto na koži gde se lepi flaster. Nikada nemojte lepiti flaster dva puta zaredom na isto mesto. Ostavite kožu da se odmori 3-6 dana.

Primetio sam da mi flaster najbolje deluje prvog i drugog dana, a da mu trećeg dana dejstvo slabi... Da li da ga menjam na 2 dana?
Primetio sam da flaster deluje i 4 dana, tako da ga ja menjam na 4 dana, tek kada se bol pojavi.

Preporučuje se da se flaster menja na svaka 3 dana. Ako flaster deluje kraće ili duže obratite se lekaru, koji će korigovati dozu flastera.

Čuo sam da flastere treba stavljati u pravcu kazaljke na satu, jer tako pokazuju najbolje dejstvo.

Ovo je zabluda. Nema nikakve magije u šemi lepljenja. Jedino o čemu treba voditi računa je da se flaster dva puta zaredom ne zalepi na isto mesto.

Od najveće važnosti je da se bolesnik i porodica obuče za pravilnu primenu fentanilskog flastera. Nadamo se da će vam ova brošura pomoći.